

AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Elements and Legal Character of Attorney Agreement

Arş. Gör. Raziye AKSU*

ÖZET

Avukatlık sözleşmesi, avukat ile iş sahibi arasında, avukatın belli bir hukuki yardımda bulunması karşılığında iş sahibinin kural olarak belli bir meblâğı yahut değeri taahhüt ettiği sözleşmedir. Avukatlık sözleşmesinin bir tarafını avukat oluştururken diğer tarafını iş sahibi oluşturmaktadır. Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği vekalet sözleşmesinin özel bir türü olarak Avukatlık Kanununda düzenlenmiş isimli bir sözleşme olmasıdır. Buna göre avukatlık sözleşmesinin çıkış noktasını vekalet sözleşmesi oluşturmaktadır; ancak gelişmeler sonucu isimli bir sözleşme halini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Avukatlık Sözleşmesi, Avukat, İş Sahibi, Vekalet Sözleşmesi, İsimli Sözleşme.

ABSTRACT

Attorney agreement between the lawyer and business owner is a type of agreement which consists of a certain legal aid from attorney in return a certain amount of money or value from party ordering works. Parties to the agreement attorney is attorney and party ordering works. The legal characteristic of attorney agreement is a nominate agreement which is regulated in the Attorney Code and a special type of mandate agreement. Accordingly, the starting point of the attorney agreement constitutes mandate contract; however, it has taken a nominate agreement the result of development.

Keywords: Attorney Agreement, Attorney, Party Ordering Works, Mandate Agreement, Nominated Agreement.

◆◆◆◆

I. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN TANIMI VE UNSURLARI

A. Genel Olarak

Savunma ihtiyacı doğuştan tüm canlılarda mevcut bir his ve tabii bir reak-

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, raziye_aksu1905@hotmail.com; Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı doktora programında Yrd. Doç. Dr. Selin Sert Sütçü tarafından verilen vekalet sözleşmeleri dersi kapsamında hazırlanmıştır. Kendisine teşekkür ederim.

siyondur¹. Bu ihtiyaç ilk devirlerde kişinin ihkak-ı hak yoluna başvurusuyla giderilirken, daha sonra devlet yapılanmasının ortaya çıkmasıyla, üçüncü kişiler vasıtasıyla giderilmiştir. Günümüzde ise savunma, çoğunlukla bu işi meslek edinen ve savunma konularının uzmanı kabul edilen avukatlar tarafından yerine getirilmektedir².

Kimlerin, hangi şartlarla avukat olabileceği 1136 sayılı Avukatlık Kanununda (AvK) düzenlenmiştir. Bununla birlikte kendisini bir avukatın temsil etmesini isteyen kişi avukatla bu yönde bir anlaşma yapar. Bu anlaşma “avukatlık sözleşmesi”ni oluşturur.

Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Zira bu nitelendirmeye bağlı olarak, somut uyuşmazlığa uygulanacak kurallar belirlenecektir. Bu sebeple önce avukatlık sözleşmesine dair bir tanım yapılacaktır. Tanıma bağlı olarak, avukatlık sözleşmesinin tarafları ve unsurları incelenecektir. Bu incelemeden sonra, avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği ortaya konacaktır.

B. Avukatlık Sözleşmesinin Tanımı

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına dair 4667 Sayılı Kanun ile AvK’da yapılan değişiklikte, Kanunun 11. kısım başlığı “Avukatlık Sözleşmesi” olarak değiştirilmiştir. Buna rağmen AvK’da avukatlık sözleşmesine ilişkin açık bir tanım bulunmamaktadır.

Avukatlık sözleşmesi doktrinde farklı şekillerde tanımlanmıştır. Doktrinde bir görüş avukatlık sözleşmesini, avukatın belli bir hukuki yardımda bulunmayı üstlendiği, taraflarca ücret alınmaması kararlaştırılmadığı sürece, avukatın ücrete hak kazandığı iş görme borcu doğuran bir sözleşme olarak tanımlamaktadır³. Bir başka görüş avukatlık sözleşmesini, baro levhasına yazılı olup, mesleğini serbest olarak yapan avukat veya avukatlık ortaklığı ile iş sahibi arasında bağitlanan, hukuki ilişkilerin düzenlenmesini, hukuki sorun ve uyuşmazlıkların çözümlenmesini konu edinen, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme şeklinde tanımlamaktadır⁴. Bir diğer görüş avukatlık sözleşmesini, avukatla iş sahibi için hem hak hem de yükümlülükler doğuran, avukata

¹ **Akgöneç, Oya**, Savunmanın Tarihi Gelişmesi Üstüne Düşünceler, TBB, 1988, S. 1, s. 16.

² **Akgöneç**, s. 19.

³ **Günerkök, Özcan**, Avukatlık Sözleşmesi, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 36.

⁴ **Güner, Semih**, Avukatlık Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 244; **Güner, Semih**, Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 70.

edinmiş olduğu hukuki bilgi ve tecrübelerini iş sahibinin menfaatlerini koruma ve hukuka uygun hareket etme borcu yükleyen; iş sahibine ise hukuki menfaatlerinin korunması karşılığı belli bir miktar ücreti avukata ödemeyi öngören, yazılı olarak yapılması zorunluluğunu gerektirmeyen bir sözleşme şeklinde tanımlanmaktadır⁵. Bununla birlikte avukatlık sözleşmesi, avukat ile iş sahibi arasında, avukatın hukuki yardımda bulunmayı üstlendiği, iş sahibinin de kural olarak yapılan iş karşılığında ücret ödeme borcu altına girdiği tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme şeklinde tanımlanmaktadır⁶. Avukatlık sözleşmesi ayrıca vekalet verenin yerine getirilmesini arzuladığı avukatlık hizmetini ortaya koyan ve avukatın da müvekkiline karşı çerçevesi dahilinde faaliyette bulunmayı bir ücret karşılığı taahhüt ettiği ivazlı sözleşme şeklinde ifade edilmektedir⁷. Avukatlık sözleşmesine ilişkin avukatla iş sahibi arasında yapılan, belli bir hukuki yardımı ve meblağı yahut değeri kapsayan, kanuna, ahlaka ve adaba aykırı olmaması gereken sui generis bir sözleşme şeklinde bir tanımlama da bulunmaktadır⁸.

Tüm tanımlamaların ortak noktası, avukatlık sözleşmesinin taraflarının avukat ve iş sahibi olması ve sözleşmenin hukuki yardımı ve ücreti kapsamasıdır. Buradan yola çıkarak kanaatimizce, *avukatlık sözleşmesi, avukat ile iş sahibi arasında, avukatın belli bir hukuki yardımda bulunması karşılığında iş sahibinin kural olarak⁹ belli bir meblâğı yahut değeri taahhüt ettiği sözleşme* şeklinde tanımlanabilir. Bu tanıma avukatlık sözleşmesinin iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliği veya iş görme borcu doğurduğunun eklenmesine gerek yoktur. Zira bu nitelendirmeler avukatlık sözleşmesinin tanımının yorumlanması suretiyle anlaşılabilir. Bununla birlikte, baro levhasına kayıt, avukatlık sözleşmesinin değil, avukatlığın bir koşulu olduğundan, avukatlık sözleşmesine ilişkin tanımda buna da yer verilmemelidir.

Bu bağlamda, avukatlık sözleşmesinin tarafları ve unsurları aşağıdaki gibi değerlendirilebilir.

⁵ **Karateke, Songül**, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, Ankara 2006, s. 7.

⁶ **Aydın, Murat**, Avukatlık Ücreti, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2010, s. 44.

⁷ **Sungurtekin Özkan, Meral**, Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6102 ve 6335 Sayılı Türk Ticaret Kanunları ile Güncellenmiş 4. Bası, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2013, s. 216-217.

⁸ **İlgün, Candaş**, Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Ankara 2013, s. 4.

⁹ Avukatlık sözleşmesi ücret olmadan yapılmak isteniyorsa AvK m. 164, f. 4 uyarınca, durmun baro yönetim kuruluna bildirilmesi gerekir. Ayrıca ayrıntı için bkz. D, 2, b. Ücretin Miktarı.

C. Avukatlık Sözleşmesinin Tarafları

1. Genel Olarak

Avukatlık sözleşmesinin bir tarafını avukat, diğer tarafını iş sahibi oluşturmaktadır¹⁰. Buna göre edimlerden birinin hukuki yardımı içerdiği bir sözleşmenin avukatlık sözleşmesi şeklinde nitelendirilebilmesi için söz konusu edimin “avukat” sıfatını haiz kişilerce yerine getirilmesi gerekir. Örneğin bir akademisyen tarafından dilekçe hazırlanmasına dair yapılan sözleşme avukatlık sözleşmesi şeklinde nitelendirilemeyecektir.

2. Avukat

a. Avukatın Tanımı

Türk Hukuku’nda¹¹ avukatlığın¹² tanımı ilk olarak 1924 tarihli ve 460 sayılı Muhamat Kanunu m. 1’de düzenlenmiştir¹³. Hüküm uyarınca avukat, her türlü hukuki konuda başvuranlara sözlü ve yazılı görüş bildiren, dilekçe veren, her türlü evrakı düzenleyip mahkemelerde hakemler ve tüm daire ve meclisler huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hukuku vekâleten takip ve dava ve savunmayı meslek edinen kişidir. Bununla birlikte AvK’da da avukata dair bir tanıma yer verilmemiştir.

Doktrinde avukata ilişkin farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Bir görüş avukatı, hukuki ilişkilerin düzenlenmesinde, hukuki konu ve uyumsuzlukların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesinde, hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasında yargının kurucu ögesi bağımsız savunma adına kurum-

¹⁰ **Boz, Onur**, Avukatın Malpraktis Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2011, s. 31, <http://earsiv.cankaya.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/124/Onur%20Boz.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (ET. 22.05.2015); **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 67.

¹¹ Osmanlıdan günümüze avukatlık kurumunun gelişiminin ayrıntılı incelemesi için bkz. **Durhan, İbrahim**, Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi, AEÜHFD, C. VIII, S. 3-4, 2004, s. 23-46.

¹² “Avukat” kavramından avukatlık sözleşmesinin taraflarından birisi olan ve hukuki yardımda bulunma edimini üstlenen kişi, “avukatlık” kavramından ise genel olarak “avukatlık mesleği” anlaşılmaktadır. Buna karşılık çalışmamızda anlam kargaşasına yer vermemek için bu iki kavram aynı anlamda yani avukatlık sözleşmesinin tarafı olan avukat anlamında kullanılmıştır.

¹³ Hükümün kabul edildiği şekli uyarınca, “*Bilûmum mesaili hukukiyede eshabı müracaata şifahî veya tahriri itayî rey ve müstediyat ve levaydî ve her nevi evrak tanzim ve mahkemeler ve hakemler ve bilcümle daire ve meclisler huzurunda eşhası hukukiye ve hükmiyeye ait hukuku bilvekâle takip ve dâva ve müdafaa etmeği meslek ittihaz edenlere muhamî denir.*”; Muhamat Kanununun Bazı Mevaddını Muaddil Kanun adını taşıyan 06.01.1926 tarihinde çıkarılan 708 sayılı Kanunun 1. maddesi ile muhamat ve muhamî kelimeleri avukatlık ve avukat kelimeleri ile değiştirilmiştir.

sal görev yapan kişi şeklinde tanımlanmaktadır¹⁴. Bir diğer görüş avukatı, serbest olarak meslek icra eden ve her türlü hukuki işlemlerin düzenlenmesiyle, hukuki mesele ve uyuşmazlıkların çözümünde taraflara yardım eden ve bilgi ve tecrübelerini bu yolda kullanan kamu görevlisi şeklinde tanımlanmaktadır¹⁵. Bir başka görüş avukatı, hak arayan, barış sağlayan, bireysel ve toplumsal sonuçların içinde yüreğiyle ve beyniyle yaşayan, yorulan ve çözüm üretmeye çalışan insan olarak tanımlanmaktadır¹⁶.

Kanaatimizce avukat, *ilgili mevzuat uyarınca gerekli koşulları yerine getirerek baroya kaydolup ruhsatını alan ve kendisine danışan kişiye hukuki anlamda yol gösterici gerçek kişi* şeklinde tanımlanabilir¹⁷. Bu tanım uyarınca, avukatın gerekli koşulları yerine getirerek baroya kayıtlı olması gerekmektedir. Gerekli koşullar AvK m. 3'te düzenlenmiştir. Hüküm uyarınca avukatlık mesleğine kabul edilebilmek için, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak; Türk hukuk fakültelerinden birinden mezun olmak veya yabancı memleket hukuk fakültesinden mezun olup da Türkiye hukuk fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden başarılı sınav vermiş bulunmak; avukatlık stajını tamamlayarak staj bitim belgesi almış bulunmak; levhasına yazılmak istenen baro bölgesinde ikametgahı bulunmak; AvK'ya göre avukatlığa engel bir hali olmamak gerekir.

b. Avukatlığın Özellikleri

aa. Kamu Hizmeti Olma

aaa. Kamu Hizmeti Kavramı

Kamu hizmeti idare hukukunun temel konularından¹⁸ biri olmakla birlikte, ilgili mevzuatta tanımlanmamıştır. Bu sebeple doktrinde de farklı tanımları bulunmaktadır. Örneğin bir görüş¹⁹ kamu hizmetini, toplum için önem kazanmış

¹⁴ **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 101-102.

¹⁵ **Uçar, Salter**, Avukatın Hak ve Ödevleri, İstanbul 1998, s. 6.

¹⁶ **Erdem, Necati**, Avukatlar Forumu, İstanbul Barosu Yayını, İstanbul 2001, s. 2

¹⁷ Avrupa Konseyi'nin Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 9 no'lu Tavsiye Kararı uyarınca avukat, "ulusal mevzuata uygun olarak dava açmaya, müvekkili namına hareket etmeye, hukukun uygulanmasına, müvekkili adına mahkemeye çıkmaya veya ona danışmanlık yapmaya ve onu temsil etmeye ehil ve yetkili olan, meslek örgütüne yani baroya kayıtlı kişi" olarak tanımlanmaktadır.

¹⁸ **Günday, Metin**, İdare Hukuku, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 10. Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara 2011, s. 31.

¹⁹ **Gülan, Aydın**, Kamu Hizmeti Kavramı, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Prof. Dr. Lütfi Duran'a Armağan Özel Sayısı, Y. 9, S. 1-3, 1988, s. 148; *Gözübüyük/Tan*, kamu hizmetini idarenin toplumun bazı gereksinimlerini karşılamak amacıyla doğrudan veya yakın gözetimi ve sorumluluğu altında, kamusal yetki ve usuller kullanarak yürüttüğü faaliyet olarak tanımlanmaktadır. Bkz. *Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut*, İdare Hukuku – Genel Esaslar, C. 1, Güncelleştirilmiş 2. Baskı,

olan ortak ve genel bir ihtiyacın tatminine yönelik olarak kamu tüzel kişileri veya onların denetimi altında özel kişilerce yürütülen bir faaliyet²⁰ şeklinde tanımlanmıştır.

Bir faaliyetin kamu hizmeti sayılabilmesi, her şeyden önce kanun koyucunun iradesine bağlıdır²¹. Zira her tür faaliyet kamu hizmetine dönüştürülebilir. Bununla birlikte her durumda kanun koyucunun nitelendirmesi yeterli olmayabilir²² veya kanun koyucu açıkça kamu hizmeti nitelendirmesi yapmayabilir. Bu durumda ilgili düzenlemeler irdelenerek kanun koyucunun iradesini belirlemek gerekir.

Bir faaliyetin kamu hizmeti olup olmadığı hususunda “organik unsur”, “maddi unsur” ve “biçimsel unsur/hukuki rejim” kriterleri de incelenebilir. Organik anlamda kamu hizmeti, belli bir hizmetin yürütülmesine tahsis edilen kamu emlakının, görevlendirilen kamu görevlilerinin ve ayrılan mali imkânların bütünüdür²³. Maddi anlamda kamu hizmeti, kamu

Turhan Kitabevi, s. 544-550; Kamu hizmetinin, siyasal organlar tarafından kamuya yararlı olarak kabul edilen, bir kamu kuruluşunun ya kendisi ya da yakın denetimi ve gözetimi altında özel kesim tarafından yürütülen faaliyetler şeklinde tanımı için bkz. **Günday**, s. 332.

²⁰ Tanım uyarınca kamu hizmetinin unsurları belirlenmiştir. Buna göre, faaliyetin kişisel değil, topluma yönelik olması gerekir. Toplumun bütünü olabileceği gibi daha dar bir kesimi de olabilir. Bununla birlikte, önem kazanmış olmadan kasit, kamu hizmeti olarak nitelendirilecek bir faaliyetin tespitinde, takdir hakkının varlığını ve ağırlığını vurgulamak, zaman ve yer koşullarına göre değişebilirliğini ortaya koymaktır. Bu şekilde ortaya çıkan bir faaliyet, kamu hizmeti imtiyazı dışında, özel kişilerce de görülebilir. Ayrıca, kamu hizmetinden söz edebilmek için “kamu ile” bağlantının varlığı gerekir. Bu bağlantı, mutlaka faaliyetin işleyişine ilişkin, kolluk denetimini aşar şekilde, içten kamu hizmetinin ilkelerine uygun olarak yerine getirilmesine yönelik denetim ile gerçekleşir. Kamu hizmeti gören bir özel kişinin tabi olduğu denetim “işlevsel denetim” şeklinde nitelendirilebilir. Bkz. **Gülan**, s. 148-150.

²¹ **Günday**, s. 333.

²² Anayasa Mahkemesi, E. 1994/43 K. 1994/42-2 T. 9.12.1994, “*Öğretide, kamu hizmetini belirlemenin tek geçerli ölçütünün, onu kuranların istenci (iradesi) olduğu ileri sürülmektedir. Daha açık anlatımıyla bir hizmetin kamu hizmeti niteliğine bürünmesinde yasakoyucunun istenci rol oynamaktadır. Kuşkusuz, Anayasa kurallarına uygun olmak koşulu ile, kamusal gereksinimlerin gerekli kıldığı durumlarda yasama organı herhangi bir alanı yasal statü içine alarak kamu hizmeti kurabilir. Ancak, Anayasa Mahkemesi’nin anayasal denetim görevini yerine getirmesindeki değerlendirmeleri saklıdır. Çünkü etkinliği irdeleyip nitelendirmeden Anayasa kurallarına uygunluğunu ya da aykırılığını saptamanın olanağı yoktur. Bir hizmetin kamu hizmeti olup olmadığı saptanırken, niteliğine bakmak gerekir. Nitelik yönünden kamu hizmeti olan bir hizmetin özel kesimce yürütülmesi, onun niteliğine etkili görülemez.*”

²³ **Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil**, Türk İdare Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 549; Organik ölçütün çözüldüğü; çünkü bir faaliyetin kamu hizmeti sayılabilmesi için mutlaka klasik idari kuruluşlarca yürütülmesi şartının aranmamaya başladığı hususunda bkz. **Günday**, s. 331; Organik açıdan kamu hizmeti, kamu hizmetinin imtiyaz usulü gibi istisnalar dışında doğrudan idarece yerine getirilmesini ifade ederken, daha sonra bu hizmetin mutlaka idare kuruluşları tarafından

yararına²⁴ toplumun ortak ve genel ihtiyaçlarının tatmini için yürütülen faaliyetlerdir²⁵. Şekli anlamda kamu hizmeti, faaliyetin kamusal yönetim usullerine göre yürütülmesidir. Kamusal yönetim usulü ile kastedilen şey faaliyetin serbestçe yürütülememesi, belli bir hukuki rejime dayanması ve kamu gücü kullanılarak yerine getirilmesidir²⁶. Doktrinde liberal dönemde kamu hizmetinin tanımında birlikte kullanılan organik, maddi ve şekli ölçütler arasındaki bağlantı çözülmeye başladığı için üç unsurun da birlikte bulunmasına bakarak kamu hizmetini tanımlamanın mümkün olmadığı belirtilmiştir²⁷. Kamu hizmetine egemen olan temel ilkeler ise süreklilik, değişkenlik, eşitlik ve bedelsizliktir²⁸.

bbb. Avukatlık ve Kamu Hizmeti

AvK m. 1 uyarınca avukatlık bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilmekle birlikte, doktrinde avukatlığın kamu hizmeti niteliğine sahip olup olmadığı hakkında bir tartışma mevcuttur.

Doktrinde bir görüş avukatlığın bir kamu hizmeti olmadığı yönündedir²⁹. Buna göre AvK'da avukatlığın kamu hizmeti şeklinde nitelendirilmesi yerinde değildir³⁰. Öncelikle AvK m. 37 uyarınca avukatın teklif edilen işi sebep göstermek zorunda olmaksızın reddedebileceği ilkesi, avukatlık mesleğinin kamu

görülmesi koşulunun ortadan kalktığı hususunda bkz. **Gözübüyük/Tan**, s. 544.

²⁴ Gülan, kamu hizmetini tanımlarken kamu yararı kavramını kullanmamaktadır. Zira kamu yararı bir unsur olmaktan ziyade bir sonuçtur. Bkz. **Gülan**, s. 149.

²⁵ **Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 549; **Günday**, s. 330; Kamu hizmetlerinin toplumun ortak gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik faaliyetler olduğu; ancak, niteliği gereği kamu hizmeti sayılacak faaliyet türünü belirlemek olanaksız olduğu hususunda bkz. **Gözübüyük/Tan**, s. 545.

²⁶ **Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 549; **Günday**, s. 330.

²⁷ **Günday**, s. 331.

²⁸ Süreklilik, kamu hizmetinin herhangi bir kesintiye uğramadan, düzenli ve yeterli olarak yerine getirilmesidir. Değişkenlik, kamu hizmetinin gereği gibi uyarlanmış şekilde görülmesini ifade eder. Nesnellik şeklinde de adlandırılan bu ilke, kamu hizmetinin idare tarafından tarafsız olarak herkese eşit -nesnel- olarak sunulmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda, herkes gerek kamu hizmetlerinden yararlanmada gerekse kamu hizmetlerine katılmada eşittir. Bkz. **Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 551-552; **Günday**, s. 335-336; Kamu hizmeti bedelsizdir; ancak eşitliği sağlama gereği kamu hizmetleri karşılığı bir bedel alınır. Kamu hizmetinin sayısının giderek artması, teknolojinin gelişmesine paralel olarak, kamu hizmetlerinin görülüş şekillerinin değişmesi, daha fazla mali kaynak gerektirmeye başlamasıyla kamu hizmetinden yararlananlardan bu hizmetin karşılığı olarak belli bir bedelin alınmaya başlaması söz konusu olmuştur. Bu hususta bkz. **Akyılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 552-553.

²⁹ **Duran, Lütfü**, İdare Hukuku Ders Notları, İstanbul 1982, s. 308; **Aydın, Necmettin**, Avukatlık Mesleğinin Niteliği, s. 404 vd., <http://www.muhammedbalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimler/78.pdf>, ET 05.05.2015; **Demir, Şamil**, Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, 2009, Y. 67, S. 3, s. 61-69.

³⁰ **Duran**, s. 308; **Aday, Nejat**, Avukatlık Hukukunun Genel Esasları, Yenilenmiş 2. Baskı, Beta, İstanbul 1997, s. 17.

hizmeti niteliği taşımadığına en büyük delildir³¹. İkinci olarak adli yardım ve CMK'da müdafilik veya AvK m. 37, f. 3 gibi özel durumlarda baro tarafından avukat atanmasında görevin kamusal nitelik taşıdığı ileri sürülebilir; ancak bu sayılan durumlar mesleki işleyişte istisna teşkil etmekte ve CMK veya adli yardım bürolarında yapılan görevler gönüllülük esaslı olarak yürütülmektedir³². Üçüncü olarak kamu hizmetinin en önemli özelliklerinden olan hizmetin iç yapısına doğrudan müdahale unsuru avukatlık mesleğinde çok belirgin değildir. Buna delil olarak gösterilen asgari ücret tarifesi gibi uygulamalara, kamu hizmeti niteliği taşımayan başka birçok mesleklerde de rastlanabilir ve asgari ücret tarifesi avukatın işi kabulü bakımından bir alt sınır getirmekte olup, bu sınırın altında iş kabulü baronun iznine bağlıdır. Dolayısıyla tarife hizmetten yararlananları değil, hizmeti verenleri, yani avukatları korumaya yönelik bir düzenlemedir. Bununla birlikte avukatların görevleri sırasında işledikleri veya görevlerinden doğan suçlarda haklarında soruşturma açılabilmesini Adalet Bakanlığı'nın iznine bağlayan AvK m. 58 ile, avukatlara karşı görevleri sırasında veya görevlerinden dolayı işlenen suçlar hakkında hâkimlere karşı işlenmesi durumundaki hükümlerin uygulanacağını düzenleyen AvK m. 57, kanun koyucunun bu durumu bir istisna olarak ayrıca düzenleme ihtiyacını duyduğunu ortaya koymaktadır³³.

Doktrinde diğer görüş avukatlığın kamu hizmeti olduğu yönündedir³⁴. Buna göre AvK m. 1'de yer alan nitelendirme yerinde bir düzenlemedir. Zira kamusal niteliği haiz yargılama faaliyetine katılan avukat bir kamu hizmeti görerek kamu yararına hizmet etmektedir³⁵. AvK m. 76, f. 1'de avukatların mesleki faaliyetlerini, tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğindeki baroların denetim ve gözetimleri altında sürdürecekları düzenlenmiştir. Bu durum kamu hizmeti niteliğindeki faaliyetlerin, devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından

³¹ **Aydın**, s. 406-407; **Demir**, "Kamu hizmetinin en kabul görmüş unsurlarından birisi süreklilik ve düzenliliktir. Kamu hizmetlerinin sürekli ve düzenli olarak devam etmesi gerekir. Bu nedenle bu hizmetleri görenlerin grev hakları yoktur. Peki kamu hizmeti sayılan avukatlıkta süreklilik ve düzenlilik şartı var mı? Hayır... Avukat, Avukatlık Kanununun 37. maddesi uyarınca 'kendisine teklif olunan işi sebep göstermeden reddedebilir'. Ayrıca avukat istifa hakkını her zaman kullanabilir ve sürekli hizmet taahhüdü yoktur." Bkz. **Demir**, s. 66; Kamu hizmeti açısından süreklilik ve düzenlilik, kamu hizmetinin birer unsuru değil; aksine bir faaliyet kamu hizmeti şeklinde nitelendirildikten sonra taşınması gereken özellikleridir. Dolayısıyla bu özelliklerden yola çıkarak avukatlık hizmetinin kamu hizmeti olmadığı nitelendirmesine varılmamalıdır.

³² **Aydın**, s. 405.

³³ **Aday**, s. 18; **Aydın**, s. 407.

³⁴ **Sungurtekin Özkan**, s. 6 vd.; **Güner**, s. 104 vd.; **Sav, Atilla**, Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir, Ankara Barosu Dergisi, Y. 68, S. 2010/1, s. 133-143.

³⁵ **Sungurtekin Özkan**, s. 11.

ya da onların gözetim ve denetimi altında veya onların katılımlarıyla yürütülmesini karşılar. Bir başka deyişle avukatlık, kamunun organize ettiği ve yönlendirdiği bir mesleki faaliyet olmamakla birlikte, hizmet, kamunun denetimi altında özel kişi veya kuruluşlarca yerine getirilmektedir; çünkü TBB, tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur (AvK m. 109, f. 2)³⁶. Ayrıca AvK m. 2, f. 3 uyarınca yargı organları, emniyet makamları, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüsleri, özel ve kamuya ait bankalar, noterler, sigorta şirketleri ve vakıflar avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmak zorundadır. Bu düzenlemenin amacı, avukatın kamu hizmeti yerine getirdiğini ortaya koymaktadır³⁷. Diğer yandan kamu hizmetinden herkesin yararlanması gerekir ve avukatlık faaliyetinden de herkes yararlanabilir. Zira adli yardım avukatlık faaliyetinin kamu hizmeti olmasının bir sonucudur³⁸. Bununla birlikte CMK m. 150, f. 1'de yer alan, müdafii görevlendirilmesine ilişkin hususlar da avukatlığın bir kamu hizmeti olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyin savunmasız kalmaması için müdafii seçemeyecek durumda olana baronun avukat görevlendirmesini, görevlendirilen avukatın bu görevi yerine getirmekten kaçınması halinde TCK m. 257 uyarınca görevi kötüye kullanma suçunu işlemiş sayılmasını başka türlü açıklamak mümkün değildir (AvK m. 62)³⁹. Avukatın teklif edilen işi, sebep göstermek zorunda olmaksızın reddedebileceği ilkesi ile AvK m. 37 istisnaları da onun kamu hizmeti niteliğine bağlı sonuçlarıdır⁴⁰. Öte yandan avukatlık asgari ücret tarifelerinin, özel kanun hükümleriyle belirlenmesi ve avukatlara karşı görevleri sırasında veya görevlerinden dolayı işlenen suçlar bakımından, bu suçların hâkimlere karşı işlenmiş olması halinde uygulanacak hükümlerin uygulanması (AvK m. 57) da kamu hizmeti niteliğinin sonuçlarıdır⁴¹.

Kanaatimizce de avukatlık bir kamu hizmetidir. Bununla birlikte bu sonuçta sadece AvK m. 1 düzenlemesinden yola çıkılarak varılamaz⁴². Kanunda bu

³⁶ **Sungurtekin Özkan**, s. 10; Avukatlığın kamunun organize ettiği ve yönlendirdiği bir mesleki faaliyet olmadığı; ancak, hizmetin, kamunun denetimi altında özel kişi veya kuruluşlarca yerine getirildiği hususunda bkz. **Güner**, s. 109-110.

³⁷ **Güner**, s. 105-106.

³⁸ **Sungurtekin Özkan**, s. 11; **Güner**, s. 107.

³⁹ **Güner**, s. 107

⁴⁰ **Sungurtekin Özkan**, s. 17-18; **Sav**, s. 136.

⁴¹ Üstündağ, Saim, Medeni Yargılama Hukuku, C. I-II, 7. Bası, İstanbul 2000, s. 400-401, 409.

⁴² **Gülan**, bir faaliyetin kamu hizmeti şeklinde nitelendirilebilmesi için kanun koyucunun iradesinin kurucu bir rolü olduğunu kabul etmekle birlikte, diğer kriterler, özellikle organik kriterle o faaliyet ilişkilendirilebiliyorsa kamu hizmeti niteliğini kazanacağını ve diğer kriterlerin doğrulanmadığı kanun koyucunun "...kamu hizmetidir" şeklindeki iradesinin kabul görmeyeceğini belirtmiş ve buna AvK m. 1'i örnek olarak vermiştir. Bkz. **Gülan**, s. 154.

yönde bir belirleme olması avukatlığın kamu hizmeti olmasına dair adi bir kârîne teşkil edebilir. Bu sebeple ilgili düzenlemelerin her biri incelenerek bu sonuca varılmalıdır. Buna göre, idarenin TBB üzerindeki denetimi ve TBB'nin avukatlar üzerindeki denetimi, adli yardımın varlığı, zorunlu müdafilik, avukatlık ücret tarifesiyle -Kanunla- vekalet ücretinin belirlenmesi gibi hususlar avukatlığın kamu hizmeti olmasının sonucudur. Keza avukatların AvK m. 55 uyarınca tabi olduğu reklam yasağı⁴³ da, kamu hizmeti olmasının sonucudur. Kanaatimizce doktrinde yer alan, avukatın teklif edilen işi sebep göstermek zorunda olmaksızın reddedebileceği ilkesi (AvK m. 37) avukatlık mesleğinin kamu hizmeti niteliği taşımadığına delil olarak gösterilmemelidir. Zira avukatlık gibi güvene dayalı ve bilgi gerektiren bir mesleki faaliyet de avukata istediği işi seçebilme imkânı verilmesi yerinde bir düzenlemedir. Aksi takdirde avukat, uzmanlığı olmayan bir alandaki işi de kabul etmek zorunda kalabilirdi. Bununla birlikte avukat söz konusu durumda da TBB'nin bir gözetimi altındadır; çünkü reddettiği işi baroya bildirmelidir. Diğer yandan iki kez reddedilen iş söz konusuysa, barolar birliğinin atayacağı avukat o işi reddedemez. Son olarak avukatlığın kamu hizmeti niteliğini haiz olup olmadığı meselesi tartışılırken, avukatların *"Hukuka, ahlaka, mesleğın onuruna ve kurallarına uygun davranacağıma namusum ve vicdanım üzerine andıçerim."* şeklinde bir yeminle mesleğe başladığını da göz ardı etmemek gerekir. Zira bir kişi avukatlığa adım atarken alelade bir kişi olmadığının, konumunun daha farklı bir yerde olduğunun farkına varmalıdır. Avukatlığın kamu hizmeti niteliği bu farkındalığı artıracaktır. Bu bağlamda, avukatlık bir kamu hizmetidir; ancak kanundaki düzenlemeler yetersizdir ve güçlendirilmelidir.

bb. Serbest Meslek Olma

AvK m. 1 uyarınca avukatlık serbest bir meslektir. Serbest mesleğın tanımlandığı 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu m. 65, f. 2 uyarınca, *"Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtıssasa dayanan ve ticari mahiyette olmıyan işlerin iş verene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır."* Buna göre bir faaliyetin serbest meslek olabilmesi için o faaliyetin kişisel mesaiye dayanması gerekmektedir⁴⁴ ve avukatlık da kişisel bir faaliyettir.

⁴³ AvK m. 55 uyarınca, *"Avukatların iş elde etmek için, reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kağıtlarında avukat unvanı ile akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır."*

⁴⁴ Eroğlu, Onur, Gelir Vergisi Açısından Serbest Meslek Kazancı İle Ticari Kazanç Arasındaki Sınır, s. 20, <http://www.e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/eczaciodasiyayinlari/izmir/10.pdf>, (ET 01.05.2015).

Serbest meslek faaliyetinin sermayeden bağımsız olarak yerine getirilmesi gerekir. Bir başka deyişle, faaliyet paradan çok fikri varlığa dayanmaktadır. Dolayısıyla bu faaliyetin ticari nitelik taşınamaması da gerekir⁴⁵. Bu kıstasa göre avukatlık da bir serbest meslek faaliyetidir. Bu hususu aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev, sigorta pro-düktörlüğü, tacirlik ve esnafılık veya mesleğin onuru ile bağdaşması mümkün olmayan her türlü işin avukatlıkla birleşmeyeceğini düzenleyen AvK m. 11 de⁴⁶ ortaya koymaktadır. Bununla birlikte söz konusu faaliyetin ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan bir iş olması gerekir. Bir serbest meslek faaliyeti olan avukatlıkta da avukatlık sıfatı hukuk fakültesinden mezun olmak ve ilgili pro-se-dürü yerine getirmek koşuluyla gerçekleşmektedir. Bir faaliyetin serbest meslek faaliyeti olarak nitelendirilebilmesi için süreklilik de arz etmesi gerekir⁴⁷. Avukatlık faaliyeti süreklilik unsurunu da taşır.

cc. Bağımsız Olma

AvK m. 1 uyarınca avukatlar görevini yerine getirirken bağımsızdır⁴⁸. Avukatın bağımsızlığı, avukatın devlet ve iş sahibi ile olan ilişkisi açısından ne oranda bağımsız olduğu ile ilgili bir husustur⁴⁹. Bu bağlamda avukatların bağımsız olmaları, avukatın işi alırken, görevini icra ederken ve sonuçlandırırken iş sahibine, devlete ve topluma karşı bağımsız olması, doğrudan veya dolaylı bir kısıtlamaya, baskıya ve müdahaleye uğramaması⁵⁰ şeklinde ifade edilebilir. Avukatın bağımsızlığı konusunda dikkat edilmesi gereken kıstas devletin, herhangi bir kamu kurumu veya kuruluşunun, hangi düzeyde olursa olsun kamu görevlisi, hâkim, savcı, toplum, en yakını dahi olsa aile bireyleri ve iş sahibinin hangi sıfatla veya nedenle olursa olsun avukat üzerinde maddi ve manevi otorite kullanamaması, baskı kuramaması ve avukata talimat verme suretiyle yönlendiremeyecek olmasıdır⁵¹.

⁴⁵ Öncel, Muallâ/Kumrulu, Ahmet/Çağan, Nami, Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Değişiklikler İncelenmiş 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 294.

⁴⁶ AvK m. 55 uyarınca, avukatların iş elde etmek amacıyla reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları yasaklanması ve bu yasakların, TBB Reklam Yasağı Yönetmeliği tarafından ayrıntılı olarak düzenlenmiş olması da avukatlığın ticari faaliyetlerden ayrılması amacıyla getirilen düzenlemelerdendir.

⁴⁷ Öncel/Kumrulu/Çağan, s. 295.

⁴⁸ Sözlük anlamı ile bağımsızlık, kişinin davranışlarını, tutumunu ve girişimlerini herhangi bir gücün etkisinde kalmadan düzenleyebilmektir. Türk Dil Kurumu, bkz. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.554a04bc5a5cf0.92626771, (ET 06.05.2015).

⁴⁹ Ayrıntılı inceleme için bkz. **Sungurtekin Özkan**, s. 64-151.

⁵⁰ **Güner**, s. 114.

⁵¹ **Sayman, Yücel**, Hak Arama Özgürlüğü ve Avukatlık Mesleği, Demokratikleşme, İnsan Hakları ve Hukuk Devleti Bağlamında Avukatlık Mesleği, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 1996, s. 27.

dd. Tekel Hakkına Sahip Olma

Medeni yargılama hukukumuzda avukatla temsil zorunluluğuna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle menfaat sahibi kişi, davasını kendisi de takip edebilir. Taraf ve dava ehliyetine sahip (HMK m. 50-51) kişiler davasını takip etmeye ehildir. Tarafların davalarını bir avukat vasıtasıyla takip ettirmesi ihtiyari bir durumdur.

Bir uyuşmazlıkta taraf, davasını bir avukat vasıtası ile takip etmek ister ise bu kişinin kural olarak baroya kayıtlı bir avukat olması gerekmektedir. Bu kural doktrinde “avukatlık tekeli” olarak ifade edilir⁵². AvK m. 35 ve 63’de kaynağını bulan tekel hakkı uyarınca yasal konularda ve yargısal işlerde görüş bildirmek; mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, dava evraklarını düzenlemek; icra işlemlerini yapmak ve takip etmek; adli işlemleri takip etmek ve bu işlemlere ait bütün belgeleri düzenlemek; icra işlemlerini yapmak ve takip etmek; adli işlemleri takip etmek ve bu işlemlere ait bütün evrakı düzenlemek; resmi dairelerdeki bütün işleri takip etmek gibi iş ve görevler avukatın tekelindedir ve bu yetkilerin avukatlar dışında kullanılması yasaklanmıştır⁵³.

3. İş Sahibi

a. İş Sahibinin Tanımı

Avukatlık sözleşmesinde iş sahibi, avukattan hukuki yardım talep eden kişidir. İş sahibi, gerçek veya tüzel kişi olabilir. Buna göre, iş sahibinin avukatlık sözleşmesi yapmaya ehil bir kişi olması gerekmektedir.

b. İş Sahibinin Özellikleri

aa. Ehliyet Bakımından

İş sahibinin avukatlık sözleşmesi yapabilmesi için, fiil ehliyetini haiz olması

⁵² Ayrıntılı bilgi için bkz. **Erdoğan, Mehmet Şirin**, Avukatlık Tekel Hakkı, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2004, Avukatlık Mesleği ve Savunma Hakkı III, Ankara 2004, s.138-155; İyimaya, Ahmet, Avukatlık Tekel Hakkı, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2004, Avukatlık Mesleği ve Savunma Hakkı III, Ankara 2004, s.157-170.

⁵³ **Güner**, s. 246; Bu durumda kural olarak baroya kayıtlı avukatların dışındaki kimselerin dava-ya vekalet ehliyetlerinden de bahsedilemeyecektir. Halbuki davaya geçerli vekaletname bir dava şartıdır ve bu şartın yokluğu davanın usulden reddini gerektirmektedir. Davaya vekalet ehliyetinin bulunup bulunmadığı hususu, davanın esas bakımından incelenmesine geçilmeden evvel, hâkim tarafından resen dikkate alınması gereken bir meseledir. Bkz. Ülkü, Nazlı Gören, Medeni Yargılama Hukukunda Avukatla Temsil Zorunluluğu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 16, S. 3-4, s. 319.

gerekir; çünkü avukatlık sözleşmesi bir hukuki işlemdir ve hukuki işlem yapabilme ehliyeti, fiil ehliyetinin⁵⁴ içerdiği bir husustur.

Gerçek kişiler bakımından fiil ehliyeti TMK m. 9 uyarınca, kişinin kendi fiiliyle hak sahibi olabilmesi ve borç altına girebilmesine denir. TMK m. 10 uyarınca fiil ehliyetinin var olup olmadığı araştırılırken üç unsura bakılır: Erginlik, ayırt etme gücü ve kısıtlı olmama. Gerçek kişiler bu unsurların varlığına bağlı olarak tam ehliyetliler⁵⁵, sınırlı ehliyetliler⁵⁶, sınırlı ehliyetsizler⁵⁷ ve tam ehliyetsizler⁵⁸ olarak dört grupta incelenmektedir. Tam ehliyetli kişiler hiçbir sınırlamaya tâbi olmaksızın avukatlık sözleşmesinde iş sahibi olabilir. Sınırlı ehliyetliler TMK m. 429 uyarınca, kısıtlanması için yeterli sebep bulunmamakla beraber, korunması için kendilerine yasal danışman atanan kişilerdir. Yasal danışmanlık,

⁵⁴ Fiil ehliyetinin, kişinin kendi fiilleriyle hak ve borçlar kurabilmesi, bunlara son verebilmesi veya yeni hukuki kurumlar yaratabilmesi olduğu hususunda bkz. **Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan**, Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, C. II, 12. Basıdan 13. Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013, s. 47; **Zevkliler, Aydın/Acabey, M. Beşir/Gökyayla, K. Emre**, Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Savaş Yayınları, Ankara 1997, s. 230; **Akipek, Jale G./Akıntürk, Turgut**, Türk Medenî Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Birinci Cilt, Yenilenmiş 6. Bası, Beta, İstanbul 2007, s. 280-281.

⁵⁵ Tam ehliyetliler TMK m. 10 uyarınca, ayırt etme gücüne sahip ve ergin olup kısıtlanmamış kişilerdir. Bu kişiler her türlü işlemlerini kendileri yapabilir. **Bkz. Akipek/Akıntürk**, s. 303; **Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe**, Kişiler Hukuku, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 10. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010, s. 73; **Ayan, Mehmet/Ayan, Nurşen**, Kişiler Hukuku, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2014, s. 41; **Helvacı, Serap**, Gerçek Kişiler, 5. Bası, Legal Yayıncılık A.Ş., Aralık 2013, s. 67.

⁵⁶ Doktrinde, kendisine yasal danışman atanan kişilerin ehliyetleri ile ilgili bir sınırlandırma olup olmadığı tartışmalıdır. Bazı yazarlar, kendisine yasal danışman atanan kişilerin ehliyetlerinin sınırlandırılmadığını kabul etmektedir ve fiil ehliyeti yönünden kişileri, ehliyetliler, tam ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetsizler şeklinde üç gruba ayırarak incelemektedir (Bkz. **Dural/Öğüz**, s. 65 vd.). Baskın görüş, söz konusu kişileri “sınırlı ehliyetliler” grubuna dahil etmektedir ve fiil ehliyeti yönünden kişileri, bizimde esas aldığımız şekilde dört gruba ayırarak incelemektedir. Bkz. **Helvacı S.**, s. 67; **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s. 272 vd.; **Akipek/Akıntürk**, s. 302; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 97 vd.; **Ayan/Ayan**, s. 42 vd.

⁵⁷ TMK m. 16 uyarınca, sınırlı ehliyetsizler, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılardır. Sınırlı ehliyetsizlerin, kendi işlemleriyle borç altına girebilmesi için yasal temsilcilerinin rızası gereklidir. Öte yandan, söz konusu işlemleri sınırlı ehliyetsiz adına yasal temsilci de yapabilir. Bkz. **Helvacı S.**, s. 81; **Dural/Öğüz**, s. 80; **Ayan/Ayan**, s. 47.

⁵⁸ Ayırt etme gücüne sahip olmayan kişilerin fiil ehliyeti yoktur. TMK m. 15 uyarınca ayırt etme gücünden yoksun kişilerin fiilleri, kural olarak, hukuki sonuç doğurmaz. Bu sebeple tüm işlemlerin, onlar adına yasal temsilci (veli veya vasi) tarafından yapılması gerekir. **Bkz. Dural/Öğüz**, s. 69; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 63 vd.; **Akipek/Akıntürk**, s. 303-304; **Helvacı S.**, s. 70; **Ayan/Ayan**, s. 58.

kanunda oy danışmanlığı⁵⁹ ve yönetim danışmanlığı⁶⁰ olarak iki gruba ayrılmaktadır⁶¹. Buna göre, kendisine oy danışmanı atanmış kişiler, TMK m. 429, f. 1/b. 1 uyarınca, yasal danışmanının rızasını alarak avukatlık sözleşmesinde iş sahibi olabilir. Zira hüküm uyarınca, dava açma ve sulh olma işlemleri oy danışmanının rızasına bağlıdır. Sınırlı ehliyetsiz, yasal temsilcisinin rızasıyla avukatlık sözleşmesi yapabilir veya yasal temsilci sınırlı ehliyetsiz adına avukatlık sözleşmesi yapabilir⁶². Tam ehliyetsizler adına ise, yasal temsilcileri avukatlık sözleşmesi yapabilir.

Tüzel kişiler, TMK m. 49 uyarınca kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar. Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Tüzel kişiler de organları aracılığıyla avukatlık sözleşmesi yapabilir.

bb. Kişi Bakımından

İş sahibi avukatlık sözleşmesini bizzat yapabileceği gibi temsilci⁶³ vasıtasıyla da yapabilir⁶⁴. İş sahibi temsilci vasıtasıyla bir avukatlık sözleşmesi yaptırılacaksa buna ilişkin bir yetki belgesi vermelidir. Yetki belgesinin verildiği kişi avukat ise, avukatlık sözleşmesi yaptırılmasına dair yetki vekaletname ile verilecektir. İş sahibinin söz konusu vekaletnamede avukata, kendisi adına bir başka avukatla avukatlık sözleşmesi yapılmasına dair yetkiyi açıkça belirtmesi gerekmektedir. Yetkisi olmaksızın bir kimse adına avukatla avukatlık sözleşmesi yapıldığı takdirde, TMK m. 46 uyarınca iş sahibi söz konusu işlemi onarsa,

⁵⁹ TMK m. 429, f. 1 uyarınca, kısıtlanması için yeterli sebep bulunmamakla beraber korunması bakımından fiil ehliyetinin sınırlandırılması gerekli görülen ergin kişiye oy danışmanı atanabilir. Oy danışmanı atanan sınırlı ehliyetli kişi, kanunda sayılan belirli işlemleri kendisi yapmakla beraber, bu işlemlerin geçerli olması için danışmanının rızasını alması gereklidir. Aksi takdirde, sınırlı ehliyetlinin yaptığı işlem geçersizdir. Bkz. **Helvacı S.**, s. 67; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 97; **Ayan/Ayan**, s. 45; **Akipek/Akıntürk**, s. 337-338.

⁶⁰ TMK m. 429, f. 2 uyarınca, kısıtlanması için yeterli sebep bulunmamakla beraber korunması bakımından fiil ehliyetinin sınırlandırılması gerekli görülen ergin kişinin malvarlığını yönetme yetkisi kaldırılarak kendisine bir yönetim danışmanı atanabilir. Kendisine yönetim danışmanı atanan kimse, malvarlığının geliri ve kendi kazancı üzerinde dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir; buna karşılık malvarlığının sermaye bölümü üzerinde tasarruf hakkı yoktur, işlemleri ancak yönetim danışmanının onayı ile yapabilir veya yönetim danışmanı bizzat yapar. Bkz. **Helvacı S.**, s. 68; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir**, s. 98.

⁶¹ Doktrinde, oy ve yönetim danışmanlığının birleşmesinden oluşan karma danışmanlık şeklinde üçüncü bir grup bulunduğu da belirtilmektedir. Bu hususta bkz. **Helvacı S.**, s. 69.

⁶² **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 98.

⁶³ Temsil, bir kimsenin temsilci sıfatıyla diğer bir kişi adına hukuki işlem yapmasıdır. Bkz. **Reisoğlu, Safa**, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2012, s. 148.

⁶⁴ **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 98-100.

bu işlem kendisini bağlar. Aksi takdirde, iş sahibi söz konusu avukatlık sözleşmesiyle bağlı değildir. Bu durumda avukatlık sözleşmesinin tarafı olan avukat, avukatlık sözleşmesinin geçersiz olmasından doğan zararı, TMK m. 47 uyarınca yetkisiz temsilciden isteyebilir. Bununla birlikte edimini yerine getiren avukatın AvK'nın 164. maddesinde öngörülen "avukatlık sözleşmesinin geçersiz sayılması durumunda" uygulanacak kurallara dayanarak Avukatlık Asgari Ücret Tarifesindeki ücretini veya değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücretin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenmesini isteme hakkı bulunmaktadır. Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesini uygulanır.

D. Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları

1. Hukuki Yardım

AvK m. 163, f. 1 uyarınca avukatlık sözleşmesinin belli bir hukuki yardımı kapsamaması gerekir. Böylece avukatlık sözleşmesinde avukatın asli edimi belli bir hukuki yardımda bulunmaktır. Hukuki yardımın içeriği sözleşmede açıkça belirtilmiş olabileceği gibi, duruma göre işin niteliğinden de anlaşılabilir.

AvK'da hukuki yardım kavramına ilişkin açıkça bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte, doktrinde bir görüş avukatlığın amacını düzenleyen AvK m. 2'den yararlanılarak söz konusu kavramdan kastedilenin ne olduğunun saptanabileceğini ve bu maddenin avukatın mesleki faaliyetinin sınırını çizeceğini belirtmiştir⁶⁵. Diğer bir görüş, AvK m. 35'i esas alarak avukat tarafından verilen hizmetin kanun işlerinde ve hukuki konularda görüş bildirmek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek olduğunu belirtmiştir⁶⁶.

Kanaatimizce AvK'da hukuki yardım kavramının düzenlenmemiş olması yerindedir. Zira hukuk, toplumsal yaşamın bir görünümü olduğu⁶⁷ için sürekli bir

⁶⁵ **Günerkök**, s. 36-37; AvK m. 2 uyarınca avukatlığın amacı, "hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamak. Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder".

⁶⁶ **Güner**, s. 245.

⁶⁷ **Aral, Vecdi**, Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine, Filiz Kitabevi, İstanbul 2007, s. 70.

değişim içerisindedir. Hukuki yardımı tanımlayarak bir sınırlandırma yapmak, her yeni durumda yeniden bir kanun düzenlenmesi gerektirir ve bu da kanunların genel geçer olması prensibiyle çelişir. Dolayısıyla avukatın yapacağı işleri tek tek saymak yerine, yapamayacağı işlemler belirtilerek hukuki yardımın sınırı çizilebilir. Bu hususta, öncelikle AvK m. 11'de düzenlenen avukatın yapamayacağı işler incelenilebilir. Bunun dışında kalan işler avukat sıfatıyla yapılabileceğine göre, hukuki yardımın sınırlarından birini avukatın yapamayacağı işler oluşturmaldır. Ayrıca bir diğer sınırı da, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüz olduğunu düzenleyen BK m. 27 oluşturmaldır.

2. Ücret

a. Genel Olarak

AvK m. 163, f. 1 uyarınca avukatlık sözleşmesinin belli bir meblağı yahut değeri kapsamaması gerekir. AvK m. 164, f. 1 uyarınca avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eden avukatlık ücreti, avukatlık sözleşmesinin unsurlarından biridir⁶⁸. Avukatlık ücretinin belirli bir meblağ olarak kararlaştırılmasından maksat, avukatlık ücretinin parasal bir meblağ olarak belirlenmesidir.

Doktrinde avukatlık ücretinin yabancı para birimi⁶⁹ üzerinden belirlenip belirlenemeyeceği hususunda bir tartışma mevcuttur. Buna göre bir görüş⁷⁰, avukatlık ücretinin yabancı para üzerinden kararlaştırılabileceği yönündedir. Zira uzun süren yargılama sürecinden dolayı paranın değeri azalmaktadır ve yabancı para üzerinden avukatlık ücreti istemeyen müvekkilin bir başka avukatla anlaşma imkânı her zaman mevcuttur. Diğer bir görüş, uyumsuzluğun yabancılık unsuru taşıması ve dava konusunun yabancı paraya ilişkin olması durumunda, avukatlık ücretinin yabancı para üzerinden belirlenmesi gerektiği yönündedir⁷¹.

Kanaatimizce avukatlık ücretinin yabancı para birimi üzerinden belirlenip belirlenemeyeceği hususunda öncelikli, AvK incelenmelidir. AvK'da bu husus-

⁶⁸ Güner, s. 245; Özen, s. 264; Günerkök, s. 37; Sungurtekin Özkan, s. 217; Eren, Borçlar Özel, s. 733.

⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman, Kemal/ Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 303 vd.; Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, s. 970 vd.

⁷⁰ Günerkök, s. 140-141; Sungurtekin Özkan, s. 234-235; Aydın, s. 60.

⁷¹ Pekcantez, Hakan, Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3. Baskı, Ankara 1998, s. 44.

ta herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Bu durumda Ülke parası ile ödemeyi düzenleyen BK m. 99 uygulanacaktır. Buna göre, kural olarak konusu para olan borç Ülke parası⁷² ile ödenir; ancak taraflar anlaşarak bunun aksini kararlaştırabilir. Taraflar yabancı para birimiyle ödemeyi yalnız sözleşmeden doğan para borçlarında kararlaştırabilirler⁷³. Bu bağlamda, avukatlık sözleşmesinde taraflar açıkça belirterek avukatlık ücretini yabancı para birimi üzerinden belirleyebilir.

b. Ücretin Miktarı

AvK m. 163 ve m. 164 uyarınca, avukatlık ücretini belirlemede kural olarak serbesti söz konusudur. Bir başka deyişle, avukatlık sözleşmesinde taraflar avukatlık ücretini, kanun koyucunun belirlediği sınırlar çerçevesinde serbestçe belirleyebilirler.

Avukatlık ücretini tarafların serbestçe kararlaştırabilmelerine ilişkin ilk sınır, AvK m. 164, f. 2'de düzenlenmiştir. Hüküm uyarınca, avukatlık ücreti yüzde yirmi beşi aşmamak üzere, dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesi olarak kararlaştırılabilir. Dolayısıyla avukatlık ücret miktarına bir tavan sınır getirilmiştir. Buna göre, avukatlık ücret tavanını aşan sözleşmeler tavan miktarında geçerli olacaktır. Bununla birlikte AvK m. 163, f. 2 uyarınca, ücret tavanı olarak belirlenen söz konusu orandan daha yüksek olarak kararlaştırılan ücretin ödenmesi durumunda avukatlık sözleşmesinin geçersizliği iddiasında bulunulamaz.

Avukatlık ücretini tarafların serbestçe kararlaştırabilmelerine ilişkin diğer bir sınır, avukatlık ücretinin alt sınırına ilişkindir. Avukatlık sözleşmesi avukatlık ücreti olmadan yapılmak isteniyorsa, AvK m. 164, f. 4 uyarınca, durumun baro yönetim kuruluna bildirilmesi gerekir. Hükümün mefhum-u muhalifinden, avukatlık asgari ücret tarifesi altında ücret kararlaştırılmayacağı ortaya çıkmaktadır. Doktrinde avukatlık ücretinin söz konusu tarifeden daha az miktarda kararlaştırılmış olması durumunda avukatın ücretinin artırılmasını isteyip istemeyeceği konusunda bir tartışma bulunmaktadır. Buna göre bir görüş, en

⁷² Madde de sözü edilen "ülke parası"ndan ne anlaşılacağı konusunda kanunda bir açıklık yoktur. Bununla birlikte, ülke parası demek, Türk Lirası demek değildir. Uluslar arası borç ilişkilerinde, bu terimin yorumlanması gerekir. Diğer hallerde ise, 5718 sayılı MÖHUK m. 33 sözleşmelerin ifasında ifa fiilinin yapıldığı ülke hukukuna yollama yapmaktadır. Para borcunun ifa yeri Türkiye ise, ifa zamanında Türkiye'de geçerli olan para birimi olacaktır. Bkz. **Ertaş, Şeref**, Borçların İfası ile İlgili Yeni Borçlar Kanununun Değerlendirilmesi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3 - 4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, s. 312; **Oğuzman/Öz**, s. 300.

⁷³ **Eren**, s. 974.

az ücret tarifesinin altında ücret kararlaştırılan avukatın, artırım isteyememesi gerektiği yönündedir. Zira avukat en az ücret tarifesinin altında ücreti kabul etmekle, müvekkilinde bu ücret karşılığında iş görme konusunda bir güven uyandırmıştır⁷⁴. Diğer bir görüş, avukatlık asgari ücret tarifesi altında ücret kararlaştırıldığı takdirde, artırım yapılması gerektiği yönündedir. Bu sayede tavan ücretin aşılması halinde tavan ücrete indirmeye aynıyet sağlanacaktır. Ayrıca bu düşüncenin yaygınlaşması halinde avukatlık sözleşmesinde asgari ücretin altındaki ücretle yetinilebileceği kanısı çıkacak ve asgari ücretin getiriliş amacının dışına çıkılacaktır⁷⁵. Kanaatimizce de, tavan miktardan daha az belirlenmiş avukatlık ücretinin artırılması gerekmektedir⁷⁶; ancak TMK m. 2 bu durumun sınırını oluşturmaktadır. Örneğin müvekkil ediminin bir bölümünü ifa etmiş ve avukat da bu aşamaya kadar herhangi bir itirazda bulunmamışsa, avukatlık ücretinin arttırılmaması gerekir.

Avukatlık sözleşmesinde ücretin serbestçe kararlaştırılmasının bir diğer sınırı da Avk m. 164, f. 3'te düzenlenmiştir. Hüküm uyarınca ücrete ilişkin anlaşmada dava konusu para dışındaki mal ve haklardan bir kısmının aynen avukata ait olacağı kararlaştırılmaz.

Avukatlık sözleşmesinde, avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldığı haller de bulunabilir. Bir başka deyişle, avukatlık sözleşmesinde ücretin belirlenemediği haller olabilir. Bu durumda Avk m. 164, f. 4 uyarınca, değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir. Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır.

3. Tarafların Anlaşması

Avukatlık sözleşmesi BK m. 1 uyarınca, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur. İrade açıklamalarının karşılıklı olması, avukat ve iş sahibinin irade açıklamalarının birbiriyle değiştirilmesi an-

⁷⁴ Günerkök, s. 143.

⁷⁵ Burcuoğlu, Haluk, Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti İle İlgili Önemli Bazı Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2004, Avukatlık Mesleği ve Savunma Hakkı, C. III, s. 493.

⁷⁶ Y. 13. HD. E. 4521 K. 6244 T. 08.07.1992- Karar için bkz. Kaçak, Nazif, Yargı Kararlarıyla Avukatlık Kanunu ve İlgili Mevzuat, Seçkin Yayınevi, Ankara 2001, s. 423.

lamına gelir. Bu irade açıklaması açık veya örtülü olabilir⁷⁷.

Avukat ile iş sahibinin birbirlerine uygun irade beyanlarıyla sözleşme kurulur. Bununla birlikte doktrinde avukatlık sözleşmesinin şekline ilişkin bir tartışma mevcuttur. Buna göre bir görüş, HUMK'un 66 ve 67. maddeleri davada vekaletnamenin örnek veya aslının ibrazını zorunlu kılmakla en az bir yazılı biçim koşulu öngörmüş bulunmaktadır⁷⁸. Diğer bir görüş, bu konunun şekil şartıyla ilgisi olmadığı gibi, sadece avukatlara ilişkin bir sorun da olmadığını belirtmektedir⁷⁹. Bununla birlikte avukata verilen temsil yetkisi -vekaletname-, taraflar arasındaki vekalet veya avukatlık sözleşmesinin kendisi değil, bunun kanıtı olabilir⁸⁰. Zira AvK 163. maddesinde de yazılı şekil geçerlilik şekli olarak düzenlenmemiştir.

Kanaatimizce de, avukatlık sözleşmesi herhangi bir şekil şartına tabi değildir; çünkü AvK m. 163, f. 1'de avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenleneceği ve yazılı olmayan anlaşmaların genel hükümlere göre ispatlanacağı düzenlenmiştir. Hükmün mefhum-u muhalifi, sözlü şekilde de avukatlık sözleşmesinin yapılabileceğini; ancak bu şekilde yapılmış avukatlık sözleşmesinin ispatının genel hükümlere göre olacağını ortaya koymaktadır.

II. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. İki Tarafa Borç Yükleyen Bir Sözleşme Olması

Sözleşmeler, borç yükleme açısından “tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler” ve “iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler” şeklinde iki gruba ayrılmaktadır. Yalnız taraflardan birine borç yükleyen sözleşmeler ilk gruba, her iki tarafın da borç altına girdiği sözleşmeler de ikinci gruba girmektedir⁸¹.

Avukatlık sözleşmesi, avukatın belli bir hukuki yardımda bulunması karşılığında iş sahibinin kural olarak belli bir meblâğı yahut değeri taahhüt ettiği

⁷⁷ **Günerkök**, s. 40-41; **Eren**, s. 243.

⁷⁸ **Müderrişoğlu, Feridun**, Avukatlıkta Vekalet ve Ücret sözleşmesi ve İçtihatlar, <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/1974-5/3.pdf>, s. 886, (ET.05.05.2015).

⁷⁹ Avukat olmayan birinin tapuda müvekkili adına işlem yapmak istediği zaman da vekaletname aslını ve örneğini ibraz etmek zorunda olduğu hususunda bkz. **Aday**, s. 96.

⁸⁰ Şekle ilişkin bu ayrımın yapılmasının, temsil ve vekalet arasındaki farkın gözden kaçırılmasından ileri gelmektedir ve avukatın bazı hallerde aslını ibraz etmek zorunda olduğu “vekaletname” aslında “temsil belgesidir”. Uygulamada bu belgelere vekaletname denilmesi adet olmuştur. Bu hususta bkz. **Aday**, s. 96; **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 77; **Günerkök**, s. 43; 18. Ceza Dairesinin önüne gelen uyuşmazlıkta, AvK m. 163'e atıf yaparak, avukatlık sözleşmesinin yazılı olmasının şart olmadığı ifade edilmektedir. Bkz. 18. CD. E. 2015/9215 K. 2015/11938, karar için bkz. Kazancı.

⁸¹ Öz/Oğuzman, s. 45-46;

sözleşmedir. Bu sebeple, iki tarafa borç yüklemektedir. Bununla birlikte, istisnai olarak baro yönetimine bildirilerek iş sahibinin ücret ödemeyeceği de kararlaştırılabilir.

B. İş Görme Borcu Doğuran Bir Sözleşme Olması

İş görme sözleşmeleri, taraflardan birisinin borcunun konusunu bir iş görme ediminin oluşturduğu sözleşmelerdir⁸². Bir başka deyişle, iş görme sözleşmelerinde taraflardan birinin edimini bir iş görme, bir insan faaliyeti teşkil etmektedir⁸³. Buna göre avukatlık sözleşmesi iş görme borcu doğuran bir sözleşmedir⁸⁴; çünkü avukatın ediminin konusu, kendi faaliyetine dayanmaktadır. Avukatlık sözleşmesinde avukat, kendi hukuki bilgi ve becerilerine göre hukuki yardımda bulunmaktadır.

C. İsimli Bir Sözleşme Olması

1. Genel Olarak

Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin doktrinde bir tartışma mevcuttur.

Bir görüş, avukatlık sözleşmesini vekalet sözleşmesi olarak nitelendirmektedir⁸⁵. Avukat bu akit gereğince, müvekkilin menfaatine ve iradesine uygun

⁸² **Gümüş, Mustafa Alper**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. I, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 2; **Aral, Fahrettin/Ayrancı, Hasan**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 53.

⁸³ **Tandoğan, Haluk**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 4; **Yavuz, Cevdet**, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, Yenilenmiş 10. Bası, Beta, İstanbul 2014, s. 19.

⁸⁴ **Günerkök**, s. 49; **Boz**, s. 33; **Sungurtekin Özkan**, s. 218; **Özen**, s. 261.

⁸⁵ **Gümüş, Mustafa Alper**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. II, 3. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 134; **Şenocak**, s. 6; Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliğini açıkça vekalet sözleşmesi olarak nitelendirmemekle birlikte, vekalet sözleşmesinde ücretin anlatıldığı bölümde, Avukatlık Kanununa göre de avukatla vekalet veren arasında yapılan vekalet sözleşmesinin ücrete tabi olduğu hususunda bkz. **Eren**, Borçlar Özel, s. 710; Benzer şekilde bkz. **Zevkliiler, Aydın/Gökyayla, K. Emre**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 14. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2014, s. 619; **Aday**, avukat ile iş sahibi arasındaki hukuki ilişkinin genellikle vekalet sözleşmesine dayandığını; ancak istisnai durumlarda bu ilişkinin hizmet veya eser sözleşmesinden doğduğunun söylenebileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte, avukatlık sözleşmesinin vekalet sözleşmesi karşısındaki “kendine özgü niteliği” gözden uzak tutulmamalıdır. Bu nedenle, herhangi bir yasa hükmü ile açıkça düzenlenmeyen, bir diğer deyişle tipik olmayan sözleşmeler için kullanılan “kendine özgü sözleşme”, “isimsiz akit”, “atipik sözleşme” gibi nitelemelerin avukatlık sözleşmesi bakımından da kullanılmasında bir sakınca olmaması gerekir. Bu sözleşmeye “özel yasa” niteliğindeki Avukatlık Kanunu hükümlerinin öncelikle uygulanacağından kuşku duyulmamalıdır. Borçlar Kanununda düzenlenen sözleşmelerden sırasıyla vekalet, eser ve hizmet sözleşmelerine ilişkin olanları da, işin niteliğine uygun düşmek şartı ile avukatlık sözleşmesine

bir sonuca yönelik bir iş görmeyi üstlenmektedir⁸⁶. Avukatların hem adli faaliyetleri hem de adli nitelikte olmayan danışmanlık faaliyetleri kural olarak vekalet sözleşmesinin konusunu oluşturmaktadır. Ayrıca avukatlık mesleğine ve avukatın hak ve yükümlülüklerine ilişkin kanuni düzenlemeler ve özellikle AvK hükümleri söz konusu nitelendirilmeyi engellemez⁸⁷.

Diğer bir görüş, avukatlık sözleşmesinin vekalet sözleşmesinin kanunda düzenlenmiş özel bir türü olduğu yönündedir. Buna göre avukatlık sözleşmesine ilk olarak Avukatlık Kanunu hükümleri, Avukatlık Kanununda hüküm bulunmayan hallerde Borçlar Kanununun vekalet sözleşmesine ilişkin hükümleri uygun düşüğü ölçüde uygulanacak ve en son Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulanacaktır. Avukatlık sözleşmesinde hüküm bulunmayan hallerde, boşluk doldurma konusunda Avukatlık Meslek Kurallarından da yararlanılabilecektir⁸⁸.

Başka bir görüş, avukatlık sözleşmesini kendine özgü yapısı olan -sui generis- bir sözleşme olarak nitelendirmektedir⁸⁹. Zira Avukatlık Kanunu ve Meslek Kuralları gibi yazılı düzenlemelerin yanı sıra meslek örgütlerince konulan etik karakterli kurallar, binlerce yılın birikimi ile oluşan “evrensel ortak miras” görünümündeki⁹⁰ mesleki düzen ve geleneklerle oluşan, avukatla iş sahibi arasındaki “*avukatlık ilişkisi*” kendine özgü karakteri olan bir ilişkidir⁹¹. Buna göre avukatlık sözleşmesine, öncelikle Avukatlık Kanunu hükümleri uygulanacak, bu hükümlerle çatışmadığı takdirde Borçlar Kanununun başta vekalet sözleşmesi düzenlemesi olmak üzere eser⁹² ve hizmet sözleşmesi düzenlemeleri de uygulanabilecektir⁹³.

uygulanabilecektir. Bkz. **Aday**, s. 90; **Türker**, 1136 Sayılı Avukatlık Kanununda avukatlık sözleşmesi olarak adlandırılan akdin, genel kuralları Borçlar Kanununun 386 – 398. maddelerinde, özel kuralları ise AvK 163-166. maddelerinde düzenlenen vekâlet sözleşmesi olduğunu belirtmektedir. Bkz. **Türker, Fuat**, Avukatlık Sözleşmesi, Avukatlık Ücreti, Bunlardan Doğan İhtilafları Çözüm Usulü, Eskişehir Barosu Dergisi, S. 1, Nisan 2003, s. 29.

⁸⁶ Şenocak, s. 6.

⁸⁷ **Gümüş**, C. II, s. 134-135; **Müderrişoğlu, Feridun**, Avukatlıkta Vekâlet Ve Ücret Sözleşmesi, Ankara 1974, s. 18.

⁸⁸ **Günerkök**, s. 35.

⁸⁹ **Burcuoğlu**, s. 49; **Boz**, s. 33-34; Avukatın iş sahibi ile ilişkisinin temel unsurları kanunda gösterilmemiş ve adlandırılmamış olsaydı bile Borçlar Kanunundaki hizmet sözleşmesi ve vekalet sözleşmesi kalıpları içinde ele alınması mümkün olmayan özellikler gösterdiği hususunda bkz. **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 73.

⁹⁰ **Güner, Semih**, Avukatlık Meslek Etiği - Özen, Doğruluk ve Onur İçinde Görev Yapma-, Türk Hukuk Kurumu Yetmişbeşinci Kuruluş Yılı Armağanı, Ankara 2005, s. 371.

⁹¹ **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 73

⁹² **Güner ve Boz**, avukatlık sözleşmesine uygulanacak Borçlar Özel hükümlerine eser sözleşmesini dahil etmemektedir. Bkz. **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 73; **Boz**, s. 33-34.

⁹³ **Burcuoğlu**, s. 49; **Sungurtekin Özkan**, s. 218; **Güner**, Avukatlık Sözleşmesi, s. 73.

2. Değerlendirmemiz

Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği vekalet sözleşmesinin özel bir türü olarak Avukatlık Kanununda düzenlenmiş isimli bir sözleşme⁹⁴ olmasıdır. Buna göre avukatlık sözleşmesinin çıkış noktasını vekalet sözleşmesi oluşturmaktadır⁹⁵. Zira vekalet sözleşmesi bir iş görme borcu doğuran sözleşmedir ve bir insan faaliyetine dayanmaktadır. Avukatlık sözleşmesinde de avukatın ediminin konusunu hukuki yardım oluşturmaktadır ve bu avukatın faaliyetine dayanmaktadır. Bununla birlikte, vekalet sözleşmesinde vekilin başkasının menfaat ve iradesine uygun iş yapması gerektiği gibi avukatlık sözleşmesinde avukat da iş sahibinin menfaat ve iradesine uygun davranmalıdır.

Avukatlık sözleşmesi vekalet sözleşmesinin özel bir türünü oluşturan isimli bir sözleşmedir. Bunun birçok sebebi bulunmaktadır:

İlk olarak avukatlık sözleşmesinin isimli bir sözleşme olduğunu “Avukatlık sözleşmesinin kapsamı” madde başlıklı, AvK m. 163 ortaya koymaktadır. Hüküm uyarınca, “*Avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenlenir. Avukatlık sözleşmesinin belli bir hukukî yardımı ve meblâğı yahut değeri kapsaması gerekir. Yazılı olmayan anlaşmalar, genel hükümlere göre ispatlanır. Yasaya aykırı olmayan şarta bağlı sözleşmeler geçerlidir.*” Hükümde avukatlık sözleşmesinin yalnızca ismi zikredilmekle kalmamıştır. Bununla birlikte avukatlık sözleşmesinin tipini

⁹⁴ Kanunda düzenlenmiş olup olmamalarına göre sözleşmeler; “isimli sözleşmeler” ve “isimsiz sözleşmeler” olmak üzere ikiye ayrılırlar. Kanunda düzenlenmiş sözleşmelere “isimli sözleşmeler” denir. Kanun, Borçlar Kanunu olabileceği gibi Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu veya diğer herhangi bir kanunda olabilir. İsimli sözleşmeler gerek Türk Borçlar Kanununun özel hükümlerinde gerekse de diğer kanunlarda, sözleşmeye tipini veren “tip unsurlarıyla” türesel olarak düzenlenmemiş olan sözleşmelerdir. Düzenlenmeden kasıt, sözleşmenin herhangi bir kanunda yalnız isminin zikredilmiş olması değil, ayrıca onun tanımının, en azından esaslı unsurlarının, tipini belirleyen asli edimlerinin, yani tarafların hak ve borçlarının herhangi bir kanunda hükme bağlanmamış olmasıdır. İsimli sözleşmeler, “*birleşik, karma ve kendine özgü yapısı olan (sui generis) sözleşmeler*” şeklinde üçe ayrılarak incelenebilir. Birleşik sözleşmeler, hukuki nitelik ve vasıfları itibarıyla tamamen birbirinden ayrı ve bağımsız olan sözleşmelerin, tarafların serbest iradeleriyle birbirlerine bağlı duruma sokulmasıdır. Karma sözleşmeler, kanunun çeşitli sözleşme tiplerinde öngördüğü unsurların kanunun öngörmediği tarzda bir araya getirilmesiyle meydana gelir. Bkz. **Eren, Fikret**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 17 -48; **Eren, Fikret**, İsimli Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar, Turgut Akıntürk’e Armağan, s. 85 - 91; **Oktay, Saibe**, İsimli Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İHFM, C. 55, S. 1-2, 1995-1996, s. 263; *Yavuz*, aynı ayrımı “kanun tarafından düzenlenen” ve “kanun tarafından düzenlenmeyen” sözleşmeler şeklinde yapmıştır. Bkz. **Yavuz**, s. 22 – 45.

⁹⁵ Avukatlık sözleşmesi, Avukatlık Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısının genel gerekçesinde bu husus belirtilmiştir. Buna göre, “*Bir başka düzenleme de avukatın sunduğu hukuki yardımın yapılması ve işlevi konusundadır. Bu hizmet artık Borçlar Kanundaki klasik vekalet akdinin sınırlarını aşmıştır.*”

belirleyen “asli edim yükümleri”, “avukat açısından, belli bir hukuki yardım ve iş sahibi açısından belli bir meblağ yahut değer” şeklinde düzenlenmiştir⁹⁶. Ayrıca AvK’da yer alan düzenlemeler avukatlık sözleşmesine uygulanacak hükümler açısından yeterli değildir; ancak isimli sözleşme nitelendirmesi, avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliğinin vekalet sözleşmesi değil, vekalet sözleşmesinin özel bir türü olduğunu da ortaya koymaktadır.

İkinci olarak vekalet sözleşmesinde vekilin kimliği açısından herhangi bir sınırlandırma yoktur; ancak avukatlık sözleşmesinin bir tarafını “avukatlık⁹⁷” sıfatını haiz bir kişi oluşturmaktadır.

Üçüncü olarak avukatlık mesleğinin bağımsız yargılamadaki konumu ve kamu hizmeti niteliği, bu sözleşmeyi çıkış noktası olan vekalet sözleşmesinden uzaklaştırmaktadır.

Dördüncü olarak AvK’da avukatlığa ilişkin düzenlenen hükümlerin genel olarak emredici olmasına karşılık BK’da vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerin genel olarak düzenleyici olması⁹⁸, avukatlık sözleşmesini vekalet sözleşmesinin özel bir türü haline getirir.

Doktrinde yer alan avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliğinin kendine özgü yapısı olan -sui generis- bir sözleşme olduğu görüşüne katılmamaktayız⁹⁹. Zira kendine özgü yapısı olan sözleşmelerde, bu sözleşmeyi oluşturan unsurlar, kısmen veya tamamen kanunun öngördüğü sözleşme tiplerinin hiçbirinde mevcut değildir. Bu tür sözleşmelerde taraflar, kanunda düzenlenmiş sözleşmelerin unsurlarını içermeyen, bunlar dışında kendilerinin öngördükleri yeni unsurları, yeni bir sözleşme yaratmak amacıyla bir bütünlük içinde bir araya getirirler¹⁰⁰. Dolayısıyla bu tür sözleşmeler hakkında Borçlar Kanununun özel hükümlerinde düzenlenmiş yasal sözleşme tiplerinin içerdiği herhangi esaslı bir unsur mevcut olmadığı için, bu kısımda uygulanacak bir hüküm bulunmamaktadır¹⁰¹. Oysa avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliğinin kendine özgü -sui

⁹⁶ Bir kanun hükmünde salt belirli bir sözleşmenin adının geçmesi, o sözleşmeyi isimli sözleşme haline getirmez; aksine sadece bir kanun hükmünün “asli edim yükümleri üzerinden ve asgari hüküm ve sonuçlarıyla” düzenlediği sözleşmeler isimli sözleşme olarak nitelendirildiği hususunda bkz. **Gümüş**, C. I, s. 4.

⁹⁷ İncelenme için bkz. I. C. 2. Avukat.

⁹⁸ **Müderrişoğlu**, s. 21-22.

⁹⁹ İnceleme için bkz. 3. b. bb. Kişi Bakımından.

¹⁰⁰ **Tandoğan**, C. I, s. 13; **Yavuz**, s. 29; **Eren**, İsimsiz, s. 99.

¹⁰¹ Kendine özgü sözleşmelerde taraflar, uyumsuzlukları çözmek için kendi iradeleriyle uygulanacak özgün bir kural koymuşlarsa bu kural uygulanır. Taraflar özgün bir kural koymamışlarsa, hâkim, BK’nın genel hükümlerini uygun ve elverişli oldukları oranda bu sözleşmelere de uygulayabilir; ancak bu tür sözleşmeler hakkında Borçlar Kanununun Özel hükümlerinde

generis- bir sözleşme olduğunu belirten görüş, avukatlık sözleşmesine, öncelikle Avukatlık Kanunu hükümleri uygulanacağını, bu hükümlerle çatışmadığı takdirde Borçlar Kanunu'nun özel hükümleri uygulanacağını belirtmektedir. Bu sebeple, avukatlık sözleşmesinin kendine özgü -sui generis- sözleşme olması görüşü ile bunun sonucunda Borçlar Kanunu'nun özel hükümlerinin uygulanabileceği görüşü çelişmektedir¹⁰².

Avukat ile iş sahibi arasındaki bağımsızlık unsuru da, avukatlık sözleşmesini hizmet sözleşmesinden farklılaştırmaktadır¹⁰³. Bununla birlikte avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği eser sözleşmesi değildir. Zira eser sözleşmesinde bir sonuç garanti edilmesine karşılık, avukat davanın kazanılması için hukuken yapılabilecek her şeyi yapmış olmasına rağmen, başarı sağlayamadığı takdirde iş sahibine karşı sorumlu olmadığı gibi tam ücrete de hak kazanır¹⁰⁴.

düzenlenmiş yasal sözleşme tiplerinin içerdiği herhangi esaslı bir unsur mevcut olmadığı için, bu kısımda uygulanacak bir hükümden söz etmek mümkün değildir. Hâkim, ayrıca örf ve adet hukukunda uygulanacak bir hüküm varsa onu da bu sözleşmelere uygular. Bu arada iş hayatında bu sözleşmeler uzun zamandır uygulandıkları için oluşmuş teamüller de nazara alınır. Örf ve adet hukukunda da bir hüküm bulunmazsa, hâkim, iş hayatında yoğun bir şekilde yapıldıklarından standart ve kitlesel bir durum kazanmış, dolayısıyla tipikleşmiş sui generis isimli sözleşmelere, kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse, öyle bir kural koyar ve bunu uygular. Hâkimin bu şekilde yaratıp uygulayacağı hukuk kuralı, genel ve soyut bir hukuk kuralıdır. Bkz. **Eren**, İsimli Sözleşmeler, s. 100; **Oktay**, sui generis sözleşmelerin hiçbir şekilde kanun tarafından düzenlenmeleri söz konusu olmadığı için boşlukların da tarafların farazi iradeleri nazara alınarak güven ilkesi çerçevesinde doldurulacağını belirtmektedir. Bkz. **Oktay**, s. 292; **Aral**, kendisine özgü yapısı olan sözleşmelerin belirli bir tipte ilişkisi olmadığı için, yedek hukuk kurallarının doğrudan doğruya uygulanması söz konusu olmadığını, hâkimin TMK m. 1, f. 2 uyarınca hukuk yaratmak suretiyle boşluk doldurması gerektiğini belirtmektedir. Bkz. **Aral**, **Fahrettin**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Genişletilmiş 8. Baskı, Yetkin Yayınları, 2010, s. 57.

¹⁰² Sui generis sözleşmelere BK'nın özel hükümlerinde düzenlenmiş sözleşme tiplerinin herhangi esaslı bir unsurunu içermedikleri için, bunlardaki boşlukların özel hükümlerle doldurulamayacağı; ancak karma sözleşmelerle bileşik sözleşmelerde BK'nın özel hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanmasının mümkün olduğu hususunda bkz. **Eren**, Borçlar Özel, s. 45-46; Sui generis sözleşmelerin kanunda düzenlenmediği için Borçlar Özel hükümlerinin uygulanmasının kesinlikle düşünülmemeyeceği hususunda bkz. **Oktay**, s. 275-276.

¹⁰³ Bağımlılık ilişkisinden kasıt, işçinin iş görme borcunu yerine getirirken iş verenin isteklerine ve talimatlarına uymak zorunda olmasıdır. Bir başka deyişle işçinin hizmet edimini ifa etmesi, sözleşmenin tarafı olan işverene bağımlılık ilişkisi içinde ve onun talimatı altında gerçekleştirilmelidir. Bu bağımlılık işin görülmesinde olduğu gibi işin görüldüğü yer ve söz konusu işte kullanılacak araçlar açısından da geçerlidir. Bkz. **Yavuz**, s. 873-874; **Eren**, Borçlar Özel, s. 531; **Zevkiler/Gökyayla**, s. 441; Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta bağımlılığı, her anda ve durumda çalışanı denetleme veya buyruğuna göre edimini yaptırma olanağını işverene tanıyan; çalışanın edimi ile ilgili buyruklar dışında çalışma olanağı bulamayacağı nitelikte bir bağımlılık şeklinde yorumlamıştır. Bkz. Y. 10 HD. E. 1986/3116 K. 1986/3882 T. 26.06.1986- Kazancı.

¹⁰⁴ **Günerkök**, s. 50.

Bu bağlamda, Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği vekalet sözleşmesinin özel bir türü olarak Avukatlık Kanununda düzenlenmiş isimli bir sözleşme olmasıdır. Buna göre avukatlık sözleşmesine öncelikle özel hüküm niteliğindeki Avukatlık Kanunu, burada bir boşluk bulunması durumunda Borçlar Kanununun vekalet sözleşmelerine ilişkin hükümleri ve Borçlar Genel hükümleri uygulanmalıdır.

SONUÇ

Avukatlık sözleşmesi, avukat ile iş sahibi arasında avukatın belli bir hukuki yardımda bulunması karşılığında iş sahibinin kural olarak belli bir meblâğı yahut değeri taahhüt ettiği sözleşmedir. Avukatlık sözleşmesinin unsurlarını AvK m. 163, f. 1 uyarınca, belli bir hukuki yardım, AvK m. 164, f. 1 uyarınca, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eden avukatlık ücret ve tarafların anlaşması oluşturmaktadır.

Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği, vekalet sözleşmesinin özel bir türü olarak Avukatlık Kanununda düzenlenmiş isimli bir sözleşme olmasıdır. Buna göre avukatlık sözleşmesinin çıkış noktasını vekalet sözleşmesi oluşturmaktadır; ancak gelişmeler sonucu isimli bir sözleşme halini almıştır.

◆◆◆◆

KAYNAKÇA

Aday, Nejat, Avukatlık Hukukunun Genel Esasları, Yenilenmiş 2. Baskı, Beta, İstanbul 1997.

Akgönenç, Oya, Savunmanın Tarihi Gelişmesi Üstüne Düşünceler, TBB, 1988, S. 1, s. 16 – 19.

Akipek, Jale G./Akıntürk, Turgut, Türk Medenî Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Birinci Cilt, Yenilenmiş 6. Bası, Beta, İstanbul 2007.

Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil, Türk İdare Hukuku, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.

Aral, Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Genişletilmiş 8. Baskı, Yetkin Yayınları, 2010.

Aral, Fahrettin/Ayrancı, Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.

Aral, Vecdi, Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine, Filiz Kitabevi, İstanbul 2007.

Ayan, Mehmet/Ayan, Nurşen, Kişiler Hukuku, Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, MIMOZA Yayınları, Konya 2014.

Aydın, Murat, Avukatlık Ücreti, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2010.

Burcuoğlu, Haluk, Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti İle İlgili Önemli Bazı Sorunlar, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2004, Avukatlık Mesleği ve Savunma Hakkı, C. III.

Demir, Şamil, Avukatlık Kariyeri Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, 2009, Y. 67, S. 3, s. 61-69.

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan, Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, C. II, 12. Basımdan 13. Tıpkı Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013.

Duran, Lütfü, İdare Hukuku Ders Notları, İstanbul 1982.

Durhan, İbrahim, Ülkemizde Avukatlık Kurumunun Tarihsel Gelişimi, AÜEHFD, C. VIII, S. 3-4, 2004.

Erdem, Necati, Avukatlar Forumu, İstanbul Barosu Yayını, İstanbul 2001.

Erdoğan, Mehmet Şirin, Avukatlıkta Tekel Hakkı, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2004, Avukatlık Mesleği ve Savunma Hakkı III, Ankara 2004, s.138-155.

Eren, Fikret, İsimli Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar, Turgut Akıntürk'e Armağan, s. 85-111 (**Eren**, İsimli Sözleşmeler).

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2014 (**Eren**, Borçlar Özel).

Ertaş, Şeref, Borçların İfası ile İlgili Yeni Borçlar Kanununun Değerlendirilmesi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3 - 4 Haziran 2011), Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan.

Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut, İdare Hukuku – Genel Esaslar, C. 1, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Turhan Kitabevi.

Gülan, Aydın, Kamu Hizmeti Kavramı, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Prof. Dr. Lütfi Duran'a Armağan Özel Sayısı, Y. 9, S. 1-3, 1988, s. 147-159.

Gümüş, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. I, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013 (Gümüş, C. I).

Gümüş, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. II, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014 (Gümüş, C. II).

Günday, Metin, İdare Hukuku, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 10. Baskı, İmaj Yayınevi, Ankara 2011

Güner, Semih, Avukatlık Meslek Etiği-Özen, Doğruluk ve Onur İçinde Görev yapma-, Türk Hukuk Kurumu Yetmişbeşinci Kuruluş Yılı Armağanı, Ankara 2005.

Güner, Semih, Avukatlık Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.

Güner, Semih, Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti, Yetkin Yayınları, Ankara 2014 (Güner, Avukatlık Sözleşmesi).

Günerkök, Özcan, Avukatlık Sözleşmesi, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.

Helvacı, Serap, Gerçek Kişiler, 5. Bası, Legal Yayıncılık, Aralık 2013.

İlgün, Candaş, Avukatlık Ücret Sözleşmesi, Ankara 2013.

İyimaya, Ahmet, Avukatlıkta Tekel Hakkı, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2004, Avukatlık Mesleği ve Savunma Hakkı III, Ankara 2004, s.157-170.

Kaçak, Nazif, Yargı Kararlarıyla Avukatlık Kanunu ve İlgili Mevzuat, Seçkin Yayınevi, Ankara 2001.

Karateke, Songül, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, Ankara 2006.

Müderrişoğlu, Feridun, Avukatlıkta Vekâlet ve Ücret Sözleşmesi, Ankara 1974.

Oğuzman, Kemal/ Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.

Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe, Kişiler Hukuku, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 10. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010.

Oktay, Saibe, İsimli Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İHFM, C. 55, S. 1-2, 1995-1996, s. 263-296.

Öncel, Muallâ/**Kumrulu, Ahmet/Çağan, Nami**, Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş, Değişiklikler İncelenmiş 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2010.

Özkan Sungurtekin, Meral, Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6102 ve 6335 Sayılı Türk Ticaret Kanunları ile Güncellenmiş 4. Bası, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2013.

Pekcanitez, Hakan, Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3. Baskı, Ankara 1998.

Reisoğlu, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2012.

Sav, Atilla, Savunma Mesleği Bir Kamu Hizmetidir, Ankara Barosu Dergisi, Y. 68, S. 2010/1, s. 133-143.

Sayman, Yücel, Hak Arama Özgürlüğü ve Avukatlık Mesleği, Demokratikleşme, İnsan Hakları ve Hukuk Devleti Bağlamında Avukatlık Mesleği, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 1996.

Şenocak, Zarife, Avukatın Akdi Sorumluluğunun Şartları, Ankara Barosu Dergisi, 1998/2, s. 5 - 33.

Tandoğan, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

Türker, Fuat, Avukatlık Sözleşmesi, Avukatlık Ücreti, Bunlardan Doğan İhtilaf-ları Çözüm Usulü, Eskişehir Barosu Dergisi, S. 1, Nisan 2003.

Uçar, Salter, Avukatın Hak ve Ödevleri, İstanbul 1998.

Ülkü, Nazlı Gören, Medeni Yargılama Hukukunda Avukatla Temsil Zorunluluğu, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 16, S. 3-4, s. 309-325.

Üstündağ, Saim, Medeni Yargılama Hukuku, C. I-II, 7. Bası, İstanbul 2000.

Yavuz, Cevdet, Borçlar Hukuku Dersleri -Özel Hükümler-, 6098 Sayılı Türk Borç-lar Kanunu'na Göre Güncellenmiş ve Yenilenmiş 11. Baskı, Beta, İstanbul 2012.

Zevkiler, Aydın/Acabey, M. Beşir/Gökyayla, K. Emre, Giriş, Başlangıç Hüküm-leri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Savaş Yayınları, Ankara 1997.

Zevkiler, Aydın/Gökyayla, K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 14. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2014.

İnternet Kaynakları

Aydın, Necmettin, Avukatlık Mesleğinin Niteliği, s. 404 vd., <http://www.muhammedrembalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimler/78.pdf>, (ET.05.05.2015).

Boz, Onur, Avukatın Malpraktis Sorumluluğu, Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2011, <http://earsiv.cankaya.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/124/Onur%20Boz.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (ET 22.05.2015).

Eroğlu, Onur, Gelir Vergisi Açısından Serbest Meslek Kazancı İle Ticari Kazanç

Arasındaki Sınır, <http://www.e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/eczaciodasiyayinlari/izmir/10.pdf>, (ET 01.05.2015).

Müderrişoğlu, Feridun, Avukatlıkta Vekalet ve Ücret sözleşmesi ve İçtihatlar, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/1974-5/3.pdf>, (ET 05.05.2015).

KISALTMALAR

AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AvK	: 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu
b.	: bend
BK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
Bkz./bkz.	: Bakınız
c.	: Cümle
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CMK	: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
dpn.	: Dipnot
E.	: Esas
EBK	: 818 Sayılı Eski Borçlar Kanunu
ET	: Erişim tarihi
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
http.	: Hypertext transfer protocol
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
m.	: Madde

- s.** : Sayfa
TBB : Türkiye Barolar Birliği
TCK : Türk Ceza Kanunu
TMK : Türk Medeni Kanunu
TTK : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
Y. : Yıl

1. **VERGİ KAÇAKÇILIK SUÇUNDA GÖNÜLLÜ VAZGEÇME**
Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI
2. **AYASOFYA BİLMECESİ: KİLİSE, CAMİ, MÜZE, HANGİSİ?**
Doç. Dr. Yakup Emre ÇORUHLU
Prof. Dr. Osman DEMİR
Yrd. Doç. Dr. Okan YILDIZ
3. **MECELLE'YE GÖRE HÂKİMİN NİTELİKLERİ VE YARGILAMA ETİĞİ**
Prof. Dr. Mustafa AVCI
4. **DOLAYLI MADDİ GERÇEK: CEZA MUHAKEMESİNDE YARGILAMA MAKAMININ MADDİ GERÇEĞE DELİLLER ARACILIĞIYLA ULAŞMA ZORUNLULUĞU ÜZERİNE**
Doç. Dr. Hakan KARAKEHYA
5. **DIŞ BEDEN MUAYENESİ**
Doç. Dr. Berrin AKBULLUT
6. **TÜKETİM ÖDÜNCÜ SÖZLEŞMESİNDE ÖDÜNÇ ALANIN ÖDEME GÜÇSÜZLÜĞÜ VE BU GÜÇSÜZLÜĞÜN YARATTIĞI HUKUKİ SONUÇLAR**
Yrd. Doç. Dr. Arif Barış ÖZBİLEN
7. **KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRALARINDA KULLANIMI KİRACIYA BIRAKILAN EŞYA**
Yrd. Doç. Dr. Emel BADUR
8. **ANAYASA MAHKEMESİNİN MUHAFAZAKAR – LIBERAL İKİLEMİ**
Yrd. Doç. Dr. Emir KAYA
9. **KUZey KIBRIS VE TÜRK VATANDAŞLIK HUKUKLARINA İLİŞKİN BİR KARŞILAŞTIRMALI HUKUK ÇALIŞMASI**
Yrd. Doç. Dr. Gizem ERSEN PERÇİN
10. **SPOR KULÜPLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ**
Yrd. Doç. Dr. Neslihan KARATAŞ DURMUŞ
11. **TÜRKMENİSTAN YARGI SİSTEMİ**
Yrd. Doç. Dr. Murat ERDEM
Arş. Gör. Samet İLDEŞ
Kerim BALKANOV
12. **AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN KURULUŞU, GÖREVLERİ VE YARGILAMA USULÜ**
Yrd. Doç. Dr. Tahir MURATOĞLU
13. **ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN TENKİSİ VE TENKİS DAVASI**
Yrd. Doç. Dr. Gamze TURAN BAŞARA
14. **TÜRKİYE VE İNGİLTERE'DE RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞI ALANINDAKİ DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR VE BU KURUMLARA VERİLEN YENİ BİR GÖREV: MEDYA OKURYAZARLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ**
Yrd. Doç. Dr. Engin SAYGIN
15. **VERİMLİLİK AÇISINDAN ZAMAN YÖNETİMİ VE ERZURUM ADLİYESİ UYGULAMASI**
Kadir DELİGÖZ
Yrd. Doç. Dr. Dilşad GÜZEL
16. **EVLİ KADININ MÜNHASIRAN BEKÂRLIK SOYADINI KULLANABİLMESİ**
Yrd. Doç. Dr. Murat ORUÇ
17. **ROMA MÜLKİYETİNDE MANCİPATİO'NUN YERİ VE ÖNEMİ**
Yrd. Doç. Dr. Elvan SÜTKEN
18. **VERGİ YARGILAMASINDA HARÇ SORUNU**
Dr. Osman SARIASLAN
19. **TAŞINMAZIN MÜLKİYETİNİN TESCİLDEN ÖNCE İKTİSAP HÂLLERİNDEN MAHKEME HÜKMÜNE GÖRE İKTİSAP EDEN KİŞİNİN İHALENİN FESHİ DAVASI AÇMAYA YETKİSİ BULUNUP BULUNMADIĞI ÜZERİNE DÜŞÜNCE VE TAHLİLLER**
Dr. Ahmet Cahit İYİLİKLİ
20. **CEZA DAVASINDA MAHKÜMİYET HÜKMÜNÜN GEREKÇESİNİN YAZILMASI**
Dr. Mehmet ARSLAN
21. **YENİ BİR KOLLUK TEDBİRİ OLARAK ÖNLEYİCİ GÖZALTI: İÇ GÜVENLİK PAKETİ KAPSAMINDA DÜZENLENEN KORUMA ALTINA ALMA VE UZAKLAŞTIRMA TEDBİRLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**
Dr. Hakan A. YAVUZ
22. **MESAFELİ SÖZLEŞMELERDE TÜKETİCİNİN CAYMA HAKKI**
Arş. Gör. Dr. Nafiye YÜCEDAĞ GÖZTEPE
23. **MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE TÜRK MAHKEMELERİNİN İHTİYATİ TEDBİR VE İHTİYATİ HACİZ KARARI VERME YETKİSİ**
Arş. Gör. İlyas ARSLAN
24. **SU HAKKI VE BİR MÜDAHALE ARACI OLARAK SUYUN ÖZELLEŞTİRİLMESİ**
Arş. Gör. Ayşenur NARIN
25. **DÜNYA ANAYASALARINDA DEĞİŞTİRİLEMEZ MADDELER VE TÜRKİYENİN YENİ ANAYASASI İÇİN ÖNERİLER**
Arş. Gör. Akif TÖGEL
26. **SİYASAL ENTEGRASYON VE AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE EGEMENLİĞİN DÖNÜŞÜMÜ**
Arş. Gör. Neslihan ÖZELER
27. **ASKERİ CEZA KANUNUNDA DÜZENLENEN FER'İ CEZALAR**
Arş. Gör. İdris ERGUTEKİN
28. **MECELLE VE CODE CIVİL'DEKİ HAKSIZ FİİLİN MUKAYESESİ**
Arş. Gör. Talha YILDIZ, LL.M.
29. **AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI VE HUKUKİ NİTELİĞİ**
Arş. Gör. Raziye AKSU

Ahlatlıbel Mah.
İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı
06095 Çankaya Ankara - TÜRKİYE
T. +90.312 489 81 80 F. +90.312 489 81 01
www.taa.gov.tr